

Apsakymas

– Duodu tau tris dienas. Nors galėčiau lažintis, kad jau rytoj nebepasirodysi, – įtariai prisimerkęs į mane spitrijų kriošena vairuotojas.

Matyt, nusivylė, kad pernelyg ilgai rausiausi konteineriuose. Atsikrenkščiau ir nusispjoviau. Tarsi jam naujiena, kad tai pirmoji mano kaip kroviko diena. Jei kas būtų pasakęs, kad teks apuostyti kiekvieną šiuokšlių maišą, mano nė kojos čia nebūtų.

Išklausęs trumpą instruktažą ir savaitėlę pasivažinėjęs ant skirtingų šiuokšliavežių galų kaip kroviko-rūšiuotojo padėjėjas, pagaliau gavau porininką, tai yra nuolatinį vairuotoją. Jis atrodė mažų mažiausiai viena koja grabė: išdžiūvęs, sutraukta burna, lūpos suvis išnykusios, tikriausiai nuo amžino raukymosi, o gal ir dėl to, kad burnoje akivaizdžiai trūko dantų. Senis atsidavė šiuokšlėmis ir tepalais, o mašinoje dvokė taip, tarsi tas šiuokšles jis būtų vežiojęs tiesiog kabinoje. Negaliu pasakyti, kad šiuokšliavežė buvo apšnerkšta, bet ji skleidė rūgtelėjusių buitinių atliekų ir su niekuo nesupainiojamą senatvės tvaiką.

Įšokau vidun ir pravėriau langą, nors lijo. Senis tik paskersakiavo ir atsikrenkštė, bet nieko nepasakė. Šiandien turėjome rinkti popieriaus atliekas. Tik popieriaus. Jau žinojau, kad riebaluotos dėžutės nuo picų ar kebabų nėra popierius, vyniojamasis popierius – taip pat ne. Bet jeigu picos dėžutės dangtis švarus ir sausas, jis peršoka į popieriaus kategoriją, o apačia – vis dar būtinių atliekos. Ir visa tai sužiūrėti buvo mano darbas, tiksliau, bjauresnioji jo dalis. Žinoma, jie man davė pirštines, kepurę su snapeliu, batus (tiesa, įlipus į balą paaiškėjo, kad jie kiauri), taip pat skaidraus stiklo akinius, kurie nuolat smuko nuo nosies.

Man besikeikiant ir bekrapštant nuo kartono dėžės prilipusį moterišką paketą, pro šalį einančios moksleivės demonstratyviai prunkštelėjo. Sugniaužiau paketą ir mečiau į jas, tačiau tos bestijos mano ketinimus perprato ir spiegdamos dėjo į kojas.

– Kokias ten varnas gaudai?! – išgirdau nepatenkintą senio balsą už nugaros. – Nors su tokiais apsisukimais nė vištos nepagautum.

Grižtelėjau, bet nutylėjau – ką jau čia pasakysi. Užsidėjau ausines ir darbavausi toliau. Juk ne šiaip sau čia įsidarbinau – paskutiniu metu mano gyvenimas buvo tarsi nesibaigianti rudens naktis. Tokia būseną – kiekvieno poeto svajonė, bet ja pasinaudoti kur kas paprasčiau tada, kai iš jos išneri ar bent jau kai toji juoduma įgauna pilkesnių atspalvių. Kaip sakydavo mano literatūros profesorius, reikalinga šiokia tokia distancija, o apie kokią distanciją galima kalbėti, kai tavo nosis ką tik išlindo iš konteinerio.

***

Nebeatsimenu, ko būtent pavartojus man nušvito, kad fizinis darbas galėtų būti toji būtina paskata, taip sakant, spyris sėdynėn. Ir kuo tas darbas šlykštesnis, tuo didesnis postūmis, mat gulėdamas ant sofutės ir rakinėdamas nosį dar niekas nieko verto nesukūrė ar bent jau aš apie tokius atvejus nesu girdėjęs. Semtis įkvėpimo rausiantis svetimose šiuokšlėse gal ir nebuvo geriausia idėja, bet prieš įsidarbindamas menkai tenutuokiau, kuo visa tai kvepia. Rodės, gana poetiška važinėti po miestą ant šiuokšlinės krašto, įsliuogus į paprasto darbininko kombinezoną. Ir laiko apmąstymams maniau turėsiąs daugiau nei koks suvargęs picų išvežiotas, ir streso mažiau, ir naktinė pamaina negrės. Studijų laikais mano vaizduotė kuo puikiausiai veikė tiesiog gulinėjant ant suoliuko parke ir vėpsant į debesis, o po naktinio pasivažinėjimo viešuoju transportu eilėraščių užtekdavo visai publikacijai. Tačiau ši sistema staiga ir netikėtai nustojo veikusi, man reikėjo naujų įspūdžių ar bent jau naujos rutinos.

Bemąstydamas, matyt, praradau laiko nuovoką ir priešais mane vėl išdygo perkreiptas senio snukis. Nusiėmiau ausines ir įsmeigiau į jį klausiamą žvilgsnį: kas dabar ne taip?

– Tu niekada netapsi komunalininku. Esi pernelyg lėtas.

– Mano karjeros ambicijas kuo puikiau patenkina ir popierius, – atrėžiau.

– Su komunalinėm reikia tempo, – toliau varė senis. – Viens du – patikrinai, išvertėi, pastatėi, viens du – čiupai kitą. O tu miegi.

Taip ir knietėjo paskutinią riebaluota pakuote užkišti tą bedantę burną. Kodėl man turėjo tekti šitas sukniestas šiukšlių karalius? Taip jį čia vadino visi, nes senis jau pusę amžiaus vairavo šiukšliavežes ir tuo baisiai didžiavosi.

Tarkime, aš visai netrokštu vairuoti to šiukšlių tanko, net žiūrėt negaliu, kaip senis laviruoja ankštuose kiemuose, siauruose tarpuose prasilenkdamas su virtinėmis įtartinais judančių arba bet kaip sustatytų mašinų, rodosi, net vos vos prie jų prisiliesdamas, tačiau kažkokiu nesuvokiamu būdu ne tik nesubraižydamas, bet net nepravirkdydamas signalizaciją.

Pats turėjau tik B kategorijos vairuotojo teises, tačiau pirmenybę, kaip ir visi normalūs žmonės, teikiau dviračiui. Automobilių mieste prisiveisė pernelyg daug, kamščiai – per dideli, o tos naujos mados parkuotis keliomis eilėmis, kai kam nors prireikus išvažiuoti tekdavo iš po žemių iškasti mažiausiai dar dviejų automobilių savininkus, apskritai negalėjau suprasti. Be to, man puikiai sekėsi važinėti ant šiukšliavežės krašto, tai priminė mano vaikystės kaimą, tiksliau, arkliu kinkomą senelio vežimą – paskutinį apylinkėse. Tik kvapas skyrėsi. Dabar man atrodė, kad nieko natūresnio už mėšlo kvapą net būti negali, nors ir tuomet jis man per daug nesmirdėjo.

***

Kitą dieną vėl rinkome popierių, tik šįkart už miesto, nuosavų namų kvartaluose. Čia dauguma konteinerių buvo tokie pavyzdiniai, kad atrodė, jog gyventojai dalyvauja varžybose, kieno šiukšlės geriau išrūšiuotos ir konteineriai švariausi. Turbūt visos to kvartalo moterys žinojo pasaką apie karalių, ieškojusį nuotakos pagal tai, kurios namuose bus surasta mažiausiai šiukšlių. Na, beveik visos – vienas konteineris vis dėlto buvo gana solidžiai apkrautas maišais, todėl teko juos visus atrišti ir patikrinti, ar tik nebus man paliktos popierinės žinutės. Vienas maišas buvo pilnas pliušinių žaislų – ne mano reikalas. Kitas – senos patalynės. Užtat trečiame maiše buvo knygų, taigi jis paruoštas man. Pavarčiau, gal kas ir pačiam pravers – juk pasitaiko, kad žmonės išmeta sovietinių laikų raštus arba poezijos rinkinius. Tačiau šįkart tai buvo tik vaikų literatūra ir netgi ne pasaulinė klasika. Man pasidarė gaila tų vaikų, kuriems teko skaityti tokias menkavertes knygeles, užuot žaidus kompiuterinius žaidimus kaip visiems normaliems šiuolaikiniams vaikams.

Netrukus kai kas patraukė mano dėmesį. Iš pradžių netgi nesupratau kas. Šiaip jau juoda plastikinė lenta šiandien irgi ne mano darbas. Bet kuriems galams joje tiek vienodų skylučių? Ji man kažką priminė. Ir tik pamėginęs pro tas skylutes pažvelgti į automobilyje snaudžiantį vairuotoją prisiminiau, kad jau esu tai daręs... seniai seniai, dar visai mažas. Po galais, juk tai mozaikos lenta! Mano laikais tokią mozaiką dėliodavo mergaitės, tačiau aš mėgau piešti, savanoriškai dainavau mokyklos chore ir net pusantrų metų lankiau baletą, todėl dėdės ir dėdienės stengdavosi man dovanoti kūrybingumą lavinančius žaislus, tarp kurių buvo netgi vaikiška siuvimo mašina. Tačiau tą kartą – vienintelį kartą – gavau dovanų tai, su kuo išties buvo galima žaisti. Viską metęs, kasdien dėliodavau įvairias mašinas, lėktuvus, medžius, žvėris, raštus ir net gėles. Taip galėjau akimirksniu iš vairuotojo virsti lakūnu, iš girininko – karaliaus sodininku. Pasijutau ne tik savo gyvenimo kūrėju, o kūrėju plačiąja prasme.

Išverčiau visą maišą ant žolės, tarp visos tos makulatūros tikėdamasis surasti bent keletą mozaikos dalių, bet jų čia nebuvo, tik toji juoda, tvarkingai skylėta lenta. Pašėlusiai užsimaniau dar bent kartą gyvenime sudėlioti

mozaiką. Pajusti, kaip detalės mažais cilindro formos koteliais slysta į tas apskritas skylutes, kaip pavieniai burbuliukai pamažu susilieja į raštą, piešinį, paveikslą. Pasijusti žaidžiančiu vaiku, vaizduotės galia gebančiu užpildyti bet kokias spragas.

Pradėjo pliaupti, tad turėjau lįsti vidun. Iš šildančių atsiminimų tiesiai į šiukšliavežės kabiną su jos neatsiejama dalimi – susiraukusiu ir amžinai bambančiu seniu. Jeigu būčiau tikintis, pasimelsčiau už sielą to, kuris išrado ausines, gebančias apsaugoti nuo verbalinių šiukšlių.

– Tai koks šiandienos grobis? – pasmalsavo, nors lentą buvau apdairiai pasikišęs po darbinio lietpalčiu. Gali būti, kad įtarimą sukėlė staiga suplokštėjęs mano pilvas.

Ištraukiau ir apsimestinai atsainiai pamosavau jam prieš nosį savo radiniu.

– Kas tai?

– Ai, nieko. Eksperimentuoju, – pasakiau, kad tik atstotų.

– Eksperimentuoji?

Numojau ranka – neprivalau jam aiškintis. Norėjau tik užsikimšti ausis ir nugrimzti į mėgstamą muziką, bet bemosuodamas lenta numečiau ausines žemėn, ir, kol kuičiausi jų ieškodamas, senis laimėjo laiko dar vienam klausimui:

– Ką tu ten klausai? Repą, hiphopą? Dabar visi klauso hiphopo.

– Įvairiai, šiaip. Dabar tai poeziją – na, įrašą, – prisipažinau.

– Tai beveik tas pats. Gera poezija skamba kaip muzika. Ji gimsta iš melodijos, iš alsavimo, iš širdies, – paaiškino man komunalininkas. – Tikrai poezijai reikia tobulo ritmo ir, žinoma, rimo.

– Dabar mažai kas berimuoja.

– Na jau. Visi iškiliausi poetai rimavo: Maironis, Nėris, Putinas, net Marcinkevičius, – neketino nusileisti senis ir staiga visai man prie ausies sugriaudėjo: – Kiek roovė, neišrovė, kiek skyyyynė, nenuskynė!

Net krūptelėjau iš netikėtumo. To džiūsno balsas būtų nustelbęs visą mano mokyklos chorą.

Senis, užbaigęs priedainį, toliau dėstė savo teoriją.

– Dabar mažai kas bemoka rimuot, bet jeigu žodžius galima suguldyt į muziką, tai vis dar poezija. Kitaip – tiesiog tekstas.

– Jūs dar ir poezijos karalius, pasirodo? – paklausiau kuo rimčiausiu veidu.

– Che. Pagal specialybę – muzikos mokytojas. Bet neilgai toj muzikalkėj mane laikė, paskui keletą metų muzikavau vestuvėse, galiausiai atėjau į Specialųjį autotransportą ir pasilikau. Iš pradžių buvau vienintelis vairuotojas įmonėje. Įsivaizduok, vienas visame mieste – kaip pirštas, kaip...

– Kaip Aleksoto tiltas. Kaip ši delčia, – neiškenčiu nepasipuikavęs savo beveik genialia atmintimi svetimam žodžiui.

– Važiuodavau sau ir dainuodavau, – tęsė jis, tikriausiai net nepagavęs – juk nerimuota. – Ir viską spėdavau. Kastuvu kroviau šiukšles. Va šitom rankom, – atkišo man savo dešiniąją geltonais nagais ir juodomis panagėmis.

Kairę, ačiū Dievui, vis dar laikė ant vairo. Norėjau jau užsidėti ausines, bet jis buvo greitesnis:

– Tai tu poetas?

– Širdyje – taip. O praktiškai beveik neberašau. Nebėra įkvėpimo.

– Che. Turbūt ne ten ieškai to savo įkvėpimo.

– Turbūt, – atkirtau atžagariai.

– Nu kaip žinai, – senis, rodos, pajuto mane suezinės ir užtilo.

Pagaliau galėjau ramiai klausytis roulingų, tiksliau, dėlioti savo žodžių mozaiką juodoje lentoje. Bet aš nebemačiau spalvų, viskas atrodė juoda – žolė, medžiai, netgi dangus. Juoda kaip mozaikos lenta, kaip mano mėgstamos roulingų dainos pasaulis, kaip mano gyvenimas. Mano playlistas buvo tarsi feisbuko algoritmas: užtekdamo apie ką nors pagalvoti, ir tos mintys tučtuoju būdavo kuo tiksliausiai įgarsinamos.

Iki pat namų neištariau porininkui nė žodžio, tik murmtelėjau atsisveikindamas.

– Manau, susidirbsim, – tarė jis nei iš šio, nei iš to, iššiepdamas savo bedantę burną.

Tik gūžtelėjau – keistas padaras. Juk dar vakar norėjo lažintis, kad po kelių dienų dingsiu.

***

Kitą rytą pramiegojau. Nesu pratęs kilti penktą, kai net mano kiemo žvirbliai čirkšti nepradėjo. Tai kažkoks savanoriškas išsiprievartavimas. Dar neseniai panašiu laiku guldavausi, o paskutiniu metu apskritai nebeužmigdavau be stilnokso.

Atmyniau visas sukaitęs, savo senio jau neberadau.

– Ką man dabar daryt? – paklausiau dispečerinėj.

– Reikia išplaut konteinerius. Ir sutaisyti apgadintus.

Gavau privalomą rinkinį: skudurą, šepetį, kibirą ir grąžtą su varžtais. Dispečerė mostelėjo konteinerių pusėn, kur jų stovėjo kelios dešimtys, o aplinkui sukosi, matyt, tokie patys nelaimėliai. Saulė kaitino, nebuvo jokio pavėsio, kad neiškeptume, teko nuolat šlakstyti vandeniu. O aš dar ir pamirkydavau kepurę, kaip buvo išmokęs senelis – kad kiaušas neperkaistų. Akiniai slydo nuo prakaituoto veido, tad pasidėjau šalimais ant akmens, ir, žinoma, visai netrukus po užpakaliu pajutau trekštelint. Vis tiek buvo niekam tikę.

Per visą darbo dieną sutvarkiau tik pusšesto konteinerio, nors tyčia ieškojau mažiausiai sulaužytų ir pačių švariausių. Beplaudamas paskutinįjį, su vandens čiurkšle įsišvirksčiau į akį kažką įtartinau panašaus į paukščio šūdą, ir dabar tą akį bjauriai perštėjo. Neseniai mačiau filmą, kuriame paukščio šūdas nužudydavo žmogų tiesiog užtiškęs ant veido ar net kojos. Gal tikrai kažko žudančio jame yra – akį degino taip, tarsi būčiau įsilašinęs kokio sukništo peroksido. Negana to, nejaučiau nei kojų, nei rankų. Kai išvargintas karščio ir dehidratacijos buvau bebėgas į centriuką geriamojo vandens, kolegos beveik priverstinai pavaišino liepsnojančiu skysčiu iš fleškės. Dabar degė ne tik akis, bet ir gerklė, o dehidratacija pasiekė aukštumas. Akyse mačiau mėlynai geltonas šūdmuses, o pasilenkęs užsirišti bato neišlaikiau pusiausvyros. Vaišintojai užblovė iš juoko, bet man buvo vis tiek. Gūrktelėjau tiesiai iš šlangos, prisėdau ant savo akmens ir darbo pabaigos sulaukiau pasinėres į muziką, užsimerkęs ir skęsdamas garsuose bei sąlygiškoje tamsoje – net pro užmerktas blakstienas įkyriai brovėsi saulė, o žagsinčio vyrų juoko neužgožė net ausinės.

***

Kitą rytą atmyniau gerokai prieš šešias, bet manęs į teritoriją neįleido, tik davė pasirašyti darbo saugos instrukciją ir liepė savo vairuotojo laukti už tvoros. Tarsi šiukšliavežėms būtų pritrūkę vietos, jei būčiau laukęs kieme.

Senis paaiškino, kad neseniai vienam taip bestypsančiam vairuotojas sutraiskė koją, tad nuo šiol krovikai laukia už vartų. Šįryt porininkas buvo geriau nusiteikęs. Dar nespėjus man užsidėti ausinių užtraukė „Pušelę“, paskui pradėjo niūniuoti kažką įdomesnio, bet visiškai negirdėto.

– Jaunystėj ir aš mėginau kurti, – prisipažino. – Vakaraus bendrabuty per užiantį ir braškantį tranzistorių gaudydavom „Bitlus“. Norėjom būt kaip jie. Tada visi svajojo tokie būti. Bet negudrios man tos melodijos išeidavo, nors ausyse, rodos, girdėdavau angelų muziką. Supratau, kad lietuviškuoju Lenonu ar Makartniu netapsiu, tad ėmiau pats grot ir kitus mokyt svetimų melodijų. Vis dar paskambinu, nors jau senas tas mano fortepionas ir pelių sugrauztas. Užbėgtum kada, gyvenu visai šalia bazės, – savo kūrybos paskaitytum.

Gūžtelėjau ir pasakiau kažką panašaus į „gal kada nors“. Senis šiek tiek nuliūdo. Šiandien jis manęs nebeerzino, pajutau jam net šioki toki gailėstį, bet artimiau bičiuliautis neturėjau jokio ūpo. Tad kaip visad panirau į savo muziką, o privažiavus pirmąjį objektą, užėmiau poziciją ant šiukšliavežės krašto ir vidun nebelipau.

Rinkome plastiką, tik jau kitame rajone. Ir konteineriai buvo kitokie – cilindro formos. Mudu tiesiog užkabindavom juos už kablio ir šiukšliavežės mechanizmas pats juos apversdavo, iškratydavo visą turinį, mums belikdavo numauti juos nuo kabliuko tarsi didžiules žuvis. Vėliau kaip visada reikėjo patikrinti, ar aplink konteinerius sustatytuose maišuose nepaslėpta ko nors man. O kaipgi: net švilptelėjau tarp senų įrankių radęs beveik naujus apsauginius akinius, kurie kuo puikiau laikėsi ant nosies. Žmonės išmeta tiek naudingų dalykų! Jei kada visai nusigyvensiu, žinosiu, kuo verstis.

Ir vis dėlto mane siaubingai erzino tie nesutalpę į konteinerius maišai – juk neatrėšęs nesužinosi, plastikas juose ar popierius, o gal tos nekenčiamos riebaluotos pakuotės, kurios dabar buvo nebe mano reikalas. Kaip ne mano reikalas buvo ir aplinkui konteinerį suversti seni baldai, statybinės medžiagos ar apvytusios medžių šakos. Man patiko, kad mūsų darbe, kaip kokiam avily ar skruzdėlyne, kiekvienas žinojo savo funkcijas ir nesikišo į kitų. Kai grįžtant atgal pasakiau tai seniui, jis vėl ėmėsi pamokslauti.

– Kol nedirbai su buitinėm, skaityk, nieko neišmanai. Tai yra tikrasis darbas, kuriam reikia įgūdžių, tempo, reakcijos. Ten tu kaip kariuomenėj, o čia... Tinginių atostogos.

– Ir ką tuomet čia veikia pats šiukšlių karalius?

– Che, ir tu jau... Karalius savo jau atkaraliavo, – atsakė, nusingavęs pro atvirą langą.

Aha, jautri vieta, pamaniau, ir beveik piktdžiugiškai tęsiau toliau:

– Nejau niekuomet nepagalvojot grįžt prie muzikos? Ir dar ta smarvė...

– Nuo muzikos niekur nepabėgau. O prie smarvės seniai pripratau. Dabar grynas oras man dvokia taip, kad net galva sukasi, – nesuprasi, juokais čia jis ar rimtai. – Patiko man ir muzikuot, ir kroviku važinėti, ir tais laikais, kai apie rūšiavimą dar nė kalbos nebuvo. Ir jaunimėlių mokyt smagu buvo, tik mane greit iš tų pareigų atleido. Atseit kirvis aš. Pusė mano apmokytų jau kitą dieną darbe nepasirodydavo, che.

– Tai jūs tyčia taip? – nusijuokiau ir aš.

Prisiminiau savo akcentologijos dėstytoją – irgi kirvį, kuris mane, šimtaprocentinį literatą, kažin kodėl mėgo. Ir netgi į savo komandą kvietė, bet vargu ar akcentologija man būtų artimesnė už šiukšlininko darbą.

– Kad nėra kada reklamą varyt ar tešlagalvių verbavimu užsiiminėti, tegul iškart čiuožia namo, jei abejoja. Tą patį sakydavau ir muzikalkėj – kam veltui klavišus maigyt?

– Turbūt ne per daugiausiai turėjot mokinių...

– O kaipgi, turėjau. Keli iki šiol tebemuzikuoja. Vienas net aplanko. Tiesa, seniai bemačiau, gal jau išplaukė į platesnes scenas.

Pamaniau, kad reiktų su juo atsargiau, nes dar padarys savo įpėdiniu – jei ne buitinių karaliumi, tai bent jau popieriaus ir plastiko princu.

Senis nutilo, aš irgi daugiau nebeklausinėjau. Taip ir važiovome iki bazės kiekvienas gromuliudamas savo taip ir neištartus žodžius.

***

Lūžau vos galvą ant pagalvės padėjęs. Sapnavau, kad vėl esu vaikas.

Ieškau gintariukų pajūryje, tačiau poilsiautojai mane iš ten veja, taško, piktesni net mėgina pažerti smėlio į akis. Ir šaiposi, kad jokio gintaro čia nėra ir niekuomet nebuvo, kad be reikalo painiojuosi po kojom, verčiau jau šiukšlių eičiau rinkti. Krapštai smiltis iš akių ir bliaunu, ašaros maišosi su snargliais ir smėliu. Man atrodo, jeigu nerasiu bent vieno gintariuko, numirsiu – taip man jo reikia. O tada pamatau savo porininką, kuris atrodo dar senesnis – visas baltutėlis ir net barzda balta, tarsi kokio pasakų dievulio. Klausia, ko čia žliumbiu, o aš jam ir sakau:

– Ieškau gintaro, bet man aiškina, kad jo čia nėra.

– Ką gi, visada turi du kelius, – atsako senis. – Arba tiki ir ieškai to savo gintaro tol, kol surasi, nors ir visą gyvenimą...

– Arba?

– Arba pradedi rinkti tai, kas yra.

– O kas yra?..

– Smėlis, dumblas, kriauklės, akmenukai, šiukšlės... Šiukšlių yra visur.

– O ką pasirinktumėt jūs?

– Aš jau pasirinkau – akmenis. Va, po kaklu, žiūrėk.

Jis nusivelka liemenę ir rodo man savo karolius. Ne iš akmenukų, o iš visai padorių akmenų. Jo kaklas žaizdotas, krūtinėje – akmenų išmuštos duobės.

Ryte knietėjo viską papasakoti seniui, jam tikriausiai būtų smagu, kad kažkas jį sapnuoja. Tik abejočiau, ar patikės. Niekas nesapnuoja tokių nuoseklių sapnų, su pradžia, pabaiga ir netgi moralu. Niekas netikėjo mano sapnais, įtarinėdavo, kad tiesiog skiedžiu, todėl lioviausi juos pasakoti, tik kartais užsirašydavau. Kai kurie netgi nuguldavo eilėse.

***

– Klausai manęs, ar nesigailiu visą gyvenimą prasirausęs šiukšlėse? – paklausė senis po tokios ilgos tylos, kad jau gailėjausi prasižiojęs.

– Hmm... – numykiau.

– Juk kažkas turi surinkti ir tuos akmenis, ar ne?

Iki darbo pabaigos senis daugiau neištarė nė žodžio. Prastai pritvirtinau konteinerį ir jis nuvirto, teko surinkti šiukšles senu geru kastuvu, bet senis net nesusiraukė. Netgi padėjo man, bet darbavosi taip, tarsi manęs čia nebūtų. Jau buvome pratę prie vienas kito tylos.

Pagaliau mums apsiuoopus paskutiniame punkte senis susiraukė, tarsi pirmą kartą užuodęs šiukšles, ir tarė:

– Viskas baigta. Aš išeinu.

– Na jau?

– Esu žlibas kaip kurmis: viena akim dar kažką matau, o kita visai užgeso. Sako, ta blogoji akis visa randuota, deformavosi, ir tarsi kokiais žvynais pasidengė, o ir kita jau randėja. Klausė, ar norėčiau, kad man skalpeliu tas akis prakrapštytų – kažin, kas jau čia norėtų... Dabar bent viena matau, o kas garantuos, kad matysiu po to?

– Bet kaip tuomet jūs išlaviruojat kiemuose, tiesiog milimetras į milimetrą?

– Turbūt pagal kvapą orientuojosi. Yra toks filmas – „Moters kvapas“. Bet iš tiesų neįmanoma užuost žmogaus, kai sėdi šiukšlinėj.

Jis nutilo, tylėjau ir aš. Tada senis atsikrenkštė ir tarė:

– Tai aš kliudžiau tą kroviką. Aš jo tiesiog nemačiau...

– Na, dabar jau nieko nepadarysi.

– Aha. Kada nors vis tiek būtų tekę užleist sostą. O dabar kai ką tau parodysiu.

– Apgraužtą fortepijoną? – šyptelėjau.

– Jį tai bet kada galėsi – jau matau, kad bandomąjį pereisi. Nagi, lipk, pamatysi visa ko esmę ir prasmę! – senio balsas pastebimai pažvalėjo.

Mudu sušokome į kabiną. Važiavome tylėdami. Tik dabar pastebėjau, kad jis vairuoja prisimerkęs, ištiesęs kaklą ir įsikibęs į vairą, tarsi ką tik teises išlaikęs pensininkas, ir man pasidarė nejauku. Dar pastebėjau, kad nieko nebeužuodžiu. Netgi nuo senio nebedvelkė nei senų žmogumi, nei mirtimi, jis tarsi išvis neturėjo kvapo.

Mes privažiavome sąvartyną ir stabtelėjome, bet iš mašinos nelipome. Užverčiau galvą. Tai buvo aukštas didžiulis kalnas, mini Himalajai, mažasis Everestas, tik spalvotas ir be kepurės. O dangus virš jo mėlynas mėlynas, buvo matyti tik keletas permatomų pūkinių debesėlių ir pulkai įtariai kranksinčių varnų.

– O čia kas? – mostelėjau ranka į angarus papėdėje.

– Čia išrūšiuoja buitines.

Senis spustelėjo greičio pedalą taip, kad vos nekaukštelėjau galva į stiklą.

– Laikykis! – šūktelėjo.

Dėl visa ko prisisečiau, o senis tik kikenė ir spaudė iki dugno. Kelias ėjo zigzagai, atrodė, lyg judėtume serpantiniais. Užsliuogę viršun, nė nestabdydami čiuožėme prie krašto – aš įsikibau į sėdynę, užsimerčiau ir mintyse inkšdamas laukiau savo paskutinio skrydžio. Tada senis kirto per stabdžius, o aš, rodos, prarijau skrandį.

– Atvažiuom, – tarė ir stebėtinai vikriai išsoko iš kabinos.

Išlipau ir aš, priėjau dar arčiau krašto. Kur akys užmatė, visur mėtėsi šiukšlės, daugiausiai juoduose ar tamsiai pilkuose maišuose, bet buvo ir mėlynų, geltonų, žalių bei raudonų, o kai kurioms šiukšlėms pavyko išsilaisvinti iš plastikinių maišų ir atsiskleisti visu margumu. Mes stovėjome pačiame sąvartyno viršuje, bet aš nebemačiau šiukšlių. Regėjau spalvas, formas, regėjau mozaiką – vieną milžinišką dėlionę. Dėlionę iš formų, spalvų, skonių, kvapų, užgesusių vilčių, prisiminimų, šimtų tūkstančių žmonių būties ir buities įrodymų. Tai buvo pats baisiausias ir gražiausias sąvartynas, o mudu – senis ir aš – jo valdovai ir tarnai.

Šalimais kaip kontrastas tai spalvų įvairovei stūksojo neįtikėtinai balto smėlio kalnas. Tokio baltumo smėlį esu matęs vaikystės pajūryje, o gal tik atmintyje jis toks išliko. Tempdavau jį namo vaikiškais kibirėliais – svajojau vietoje kilimo pasitiesti smėlį: pagaliuku išraižyti jame žodžius, ištikus sakinius, kad jokios bangos jų nenuplautų.

Ir staiga žodžiai, eilutės, ištisos strofos iš vaikystės, dabarties ir ateities plūstelėjo mano vėjo košiamon galvon. Jie ritosi į smegenis tarsi bangos į krantą, plūdo tokia jėga, kad man apsvaigo galva ir sumirgėjo akyse. Stvėriau telefoną ir pradėjau paskubomis užsirašinėti tą žodžių mozaiką. Žodžiai sugrįžo ir aš skubėjau rinkti raides bijodamas, kad jie nepradingtų kaip sapnai, kurių neužsirašom.

Pabaigęs žvilgtelėjau į senį, kuris žiūrėjo ne į šiukšles, ne į smėlio kalną ir net ne į dangų, o į savo seną šiukšliavežę, taip, kaip kaimietis žvelgia į ilgai ir ištikimai tarnavusį arklį, kuris tuojau atiteks kitam šeimnininkui. Mudviejų akys ašarojo nuo vėjo, o jo būta stipraus – juk stovėjome pačioje viršūnėje.

– O kas ten boluoja? – paklausiau

– Tai, kas liko iš atliekų – pelenai. Gražu, ar ne?

– Niekada nesu matęs tiek daug pelenų.

Žvilgtelėjau į apačią, ten kapstėsi pulkelis benamių – kiekvienas savo plotelyje, tarsi skruzdės darbininkės milžiniškame skruzdėlyne. Debesys sunkėjo, kaupdami lietų, o varnų būrys tebeskraidžiojo aplinkui laukdamas, kol mes pasišalinsime.

– Žinojau, kad tau patiks.

– Kurgi ne...

Senis patraukė prie šiukšliavežės, aš iš paskos.

– Sėsk už vairo, – tarė. – Tik mikliai, kol nepersigalvojau.

Netrukus beveik nestabdoma mašina jau riedėjo nuo kalno. Pro atdarus langus į vidų virto dulkės ir tikriausiai šiukšlių dvokas, bet man nesmirdėjo, aš tiesiog jčiau visa tai, kaip juntama saulė ar vėjas.

Tekstas perpublikuotas iš literatūros mėnraščio „Metai“ (2024 m. Nr. 1). Adresas internete:

<https://www.zurnalasmetai.lt/?p=21498>